

Munkaadók és Gyáriparosok Országos Szövetsége

GAZDASÁGPOLITIKAI MEGFONTOLÁSOK, JAVASLATOK

a tartós és fenntartható gazdasági növekedés érdekében

2014. március

A Munkaadók és Gyáriparosok Országos Szövetsége jelentős munkaadói szervezetként sem tekinti feladatának egy teljes körű gazdaságpolitika kidolgozását. Ugyanakkor úgy gondoljuk, hogy a gazdaság szereplőinek időről-időre nyilvánosan is véleményt kell alkotniuk a vállalatok gazdálkodását, sikeres piaci jelenlétét, fejlődésüket befolyásoló ügyekben.

A most elkészült „MGYOSZ gazdaságpolitikai megfontolások, javaslatok” című anyag olyan – egymással összhangban lévő - javaslatokat/gondolatokat fogalmaz meg, amelyek meggyőződésünk szerint gazdaságpolitikai értékrendtől és aktuálpolitikai megfontolásoktól függetlenül az érintettek legszélesebb (reméljük teljes) köre számára elfogadhatóak és támogathatóak.

A szervezeten belül széleskörűen megvitatott anyag nem a képviseltek (a munkaadók) más szereplőkhöz viszonyított, relatív pozíciójának javítására koncentrálnak, hanem a hosszú távon fenntartható gazdasági növekedés alapfeltételeinek javítására tesznek javaslatokat.

Vezetői összefoglaló

A gazdasági növekedést a korábbi és jelenlegi gazdaságpolitikai hibák mellett mélyen gyökerező **szerkezeti problémák** is hátráltatják. A magyar gazdaságot különösen erős dualitás jellemzi, amelyet egyfelől a növekedésre csekély mértékben képes nagyszámú mikro- és kisvállalat, másfelől néhány erős (jórészt külföldi) nagyvállalat jelenlétével lehet leírni, miközben a középvállalati réteg kicsiny és zsugorodó. A gazdaságpolitikának ezért arra kell törekednie, hogy kedvező makrogazdasági feltételeket teremtsen a növekedésre képes vállalatok számára, versenyképességük és tudásbázisuk növelésére, kompetenciáik javítására.

Az ehhez szükséges feltételek a következőkben foglalhatók össze:

- *kiszámítható* hosszú- és középtávú gazdaságpolitikai irányok, eszközök, szabályrendszer kijelölése, amely megbízható iránytűként szolgálhat a vállalatok számára a beruházási és egyéb stratégiai döntéseik meghozatalában.
- az Európai Unió támogatási alapjainak felhasználásában a nemzetközi piacon versenyképes, és növekedési potenciállal rendelkező hazai vállalatok előtérbe helyezése, számukra kedvező gazdaságpolitikai feltételek kialakítása. A vállalati együttműködések különböző formáinak támogatása.
- a magyar gazdaság *külföldi tőkevonzó* képességének javítása a gazdaságpolitika és a *gazdaságdiplomácia* eszközeivel
- a hazai tulajdonú cégek fontos növekedési tartaléka a multinacionális cégek *beszállítójává* válás: gyakran ez jelenti számukra a belépést a globális piacra, ezt a multinacionális vállalatok jelenlétével kapcsolatos gondolkodásban figyelembe kell venni.
- a feldolgozóipar és a *szolgáltató szektor* azonos elbírálása a gazdaságpolitikában:
- az állami kiadások rátáját hosszabb távon a GDP 45%-ára kell csökkenteni, ami lehetővé tenné a nemzetközi és európai átlagnál jóval magasabb állami elvonások csökkentését, ezzel a gazdasági szereplők versenyképességének javítását.
- a gazdaságnak szüksége van az elismert egyetemeken végzett szakemberek mellett magasan képzett, a fejlett technológiát, valamint a modern üzleti és vállalkozói ismereteket elsajátított *középfokú* szakemberekre és szakmunkásokra, miközben támogatni kell a középfokú végzettségű szakemberek továbblépését, felsőfokú végzettség megszerzését.

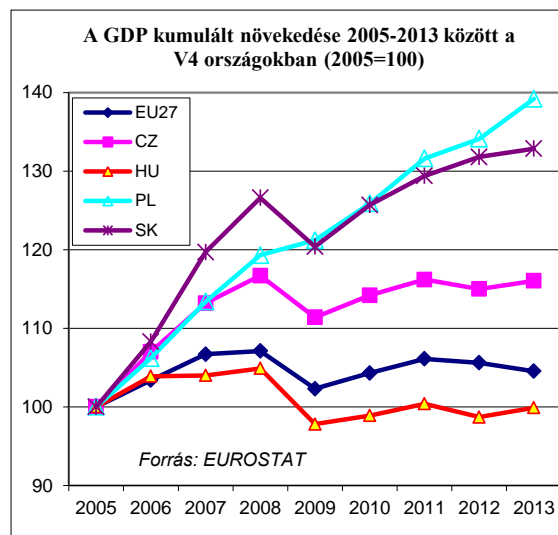
I. A helyzet

A magyar gazdaságot az 1995 és 2000 közötti progresszív időszakot követően, a 2000-es évek közepe óta tartós növekedési deficit jellemzi. 2013-ban a GDP volumene még mindig nem éri el a 2005. évi szintet, miközben – az Eurostat adatai szerint – Szlovákiában 32, Lengyelországban 35, és az elmúlt években szintén viszonylag lassan növekvő Csehországban is 14%-kal meghaladja azt.

Miközben a magyar gazdaság irányításában az elmúlt közel egy évtizedben tetten érhető konkrét **gazdaságpolitikai hibák**, ugyanilyen fontos probléma, hogy a növekedést mélyen gyökerező **szerkezeti problémák** is gátolják. Ez utóbbiak megszüntetéséhez nem elegendő néhány jól kiválasztott kormányzati intézkedés és törvénymódosítás. Ezeken fordítani csak a véleményformáló politikai-gazdasági elit konszenzusát bírva, kormányzati ciklusokon átívelő kitaró aprómunkával lehet, mindehhez ráadásul a társadalom szemléletének mélyreható változása is szükséges.

Gazdaságpolitikai hibák:

- 2002-2006 között sok szempontból megbillent az ország pénzügyi egyensúlya (magas államháztartási hiány, gyorsan növekvő államadósság, a deviza-eladósodás, a fogyasztás importgerjesztő hatása miatti fizetési-mérleg problémák), az okok a jóléti rendszerváltás álmában, a választási ígéretekben és a nem elég határozott kormányzati végrehajtó munkában keresendők.
- 2006-2009 között vezetési és hitelességi válság tanúi voltunk egy súlyos növekedési áldozatokkal járó pénzügyi konszolidáció közepette, majd mindezek hatását a nemzetközi válság is felerősítette.
- 2010 óta a kormány egyrészt bátran nekifogott számos, évtizedek óta fennálló probléma kezelésének, másrészt rapid intézkedésekkel, a szakmai előkészítés és konzultáció hiányával, a rövid távú problémamegoldást és a kommunikálhatóságot előtérbe helyező szabályozási környezettel kell együtt élnünk.
- Az egész időszakra jellemző, hogy nem készült egy hosszútávú, széleskörű szakmai és politikai konszenzuson alapuló gazdaságpolitikai stratégia, amely választási ciklusoktól függetlenül irányadó lehetett volna a rövid távú gazdaságpolitikai lépésekhez.

- Ugyancsak az egész időszakon végigvonul az államnak a többi régiós országhoz viszonyított túlterjeszkedése (2006-ban az állami kiadások részaránya a GDP-ben elérte az 52,2%-ot) és a sodródás.

Szerkezeti problémák:

- **A gazdaság duális szerkezete**

Az MGYOSZ a hazai tulajdonú, legalább közepméretű vállalatok gazdasági szerepének alacsony szintjében látja a magyar gazdaság egyik fő strukturális problémáját. Meggyőződésünk, hogy amíg ezeken az arányokon nem sikerül változtatni, addig a gazdaság hosszú távú potenciális növekedése nem éri el az elvárhatót. A probléma legfőbb oka – a gazdaságon belüli összeteljesítményük alacsony szintjén túl – a fenti vállalati kör alacsony átlagos hatékonysága, a megfelelő saját vállalati tudásbázis hiánya, a szükséges kompetenciák (piacismeret, modern technológiai ismeretek, nyelvismeret) alacsony szintje. Ezen vállalati kör finanszírozhatóságát (tőke, hitel) általában nagyobb mértékben korlátozza a gyenge jövőkép és az alacsony transzparencia, mint a finanszírozás pénzügyi kínálati oldala.

A magyar gazdaság szerkezetét szélsőséges *dualitás* jellemzi. Hatalmas különbség van a nagy tőkeerőt képviselő külföldi vállalatok és a jórészt tőkeszegény, szétaprózott belföldi kis- és középvállalatok között mind hatékonysági, mind növekedési szempontból. A duális gazdaság gyökerei a rendszerváltás idején alakultak ki, amikor a magyar gazdaság szinte minden nagy hagyományú közepes és nagyvállalata két út egyikét járta be: vagy a privatizáció keretében külföldi tulajdonoshoz került, vagy spontán folyamatokkal apró darabokra szakadt, és/vagy megszűnt. A helyzet aggasztó voltát jelzi, hogy a várakozásokkal ellentétben **a hazai tulajdonú közép- és nagyvállalatok** száma és gazdaságon belüli súlya **az elmúlt két évtizedben** folyamatosan tovább **csökken**.

Az MGYOSZ számára kiemelt fontosságú, hogy a hazai vállalatok szerepének hangsúlyozása ne keveredhessen külföldi befektető-ellenes jelszavakkal, kommunikációval. Ezért kiemeljük:

- Nem „0 eredményű játszma”-ról beszélünk; a hazai irányítású cégek növekedésének nem a gazdaság leghatékonyabb szektora, a multinacionális cégek rovására kell megvalósulnia, sőt a hazai tulajdonú cégek talán legfőbb növekedési tartaléka a multinacionális cégek beszállítójává válás, mert legtöbbször ez jelenti a belépést a globális piacra.
- A külföldi befektetők (elsősorban az EU, az USA, Japán és Dél-Korea) beruházásai nagy jelentőségűek a magyar gazdaságban: tőkét, tudást hoznak, piacokat és foglalkoztatási lehetőségeket teremtenek, és ezek megszerzésének nincs alternatívája.

A nemzetgazdaság folyamatos, fenntartható növekedéséhez a belföldi tulajdonú/irányítású vállalatok dinamikus növekedése, tudás- és tőkefelhalmozási képessége is elengedhetetlen. Az

a gazdaság, amely a növekedésért nem tesz mást, mint csupán olcsó munkaerejét felkínálva passzívan várja a külföldi tőke növekedés-élénkítő hatását, amihez nem tesz hozzá hazai tudást, az nem tud tartós növekedést elérni. Erős és stabil gazdaság nem létezik fejlődőképes, saját tudásbázissal rendelkező, innovatív, versenyképes belföldi gazdaság nélkül. Sőt, a kívánatos cél az lenne, hogy minél több magyar közép- és nagyvállalat legyen képes a hazánkban megtelepedett multinacionális vállalatokhoz való kapcsolódásra, a külföldi terjeszkedésre, és a külföldi tőkebefektetések révén regionális multinacionális vállalattá válásra.

A belföldi tulajdonú vállalatok:

- Nyeresége nagyobb eséllyel kerül itthon újrabefektetésre
- A végső tulajdonos magánszemélyek tulajdonosi jövedelme (osztalék, a tulajdonrész értékesítésből származó bevétel) nagyobb arányban növeli a hazai fogyasztást
- A beszállítók kiválasztásánál (ha másért nem, a fizikai, a kulturális és a kommunikációs közelség miatt) inkább hazai partner mellett döntenek, és ez hólabdaként segíti a klaszterek és más együttműködések kialakulását
- Az esetleges régiós terjeszkedést természetesen a magyarországi bázisra építik fel

Figyelembe véve, hogy hazánk egy kisméretű, hagyományai és szövetségi rendszere miatt is rendkívül nyitott gazdaság (az áruk és szolgáltatások exportja a GDP több mint 90%-át teszi ki), a közepes, vagy annál nagyobb hazai vállalatok meghatározó többsége csak nemzetközileg versenyképes termékkel vagy szolgáltatással lehet sikeres, nem elég a hazai babérokra törni. A termékek és szolgáltatások nagyon széles körére sajnos igaz, hogy a minimálisan gazdaságos üzemméret nagyobb, mint amekkora (egy ésszerű piaci részesedést figyelembe véve) a hazai piacon elérhető. Fontos hangsúlyozni, hogy a multinacionális cégek beszállítójává válás a legtöbb esetben önmagában bizonyítja a nemzetközi versenyképességet.

A hazai közbeszédben közép- és nagyvállalatként ismert piaci szereplők európai és globális léptékben kis- és középvállalatoknak számítanak. Az ilyen nagyobb méretű vállalatok fejlődése az egyébként önállóan a nemzetközi piacra kilépni nem tudó kisvállalatok számára is beszállítási lehetőségeket nyújt.

Mindezeket figyelembe véve az MGYOSZ szükségesnek tartja, hogy a mindenkori gazdaságpolitika tűzze ki célul és segítse a nemzetközi versenyképesség megteremtéséhez szükséges saját vállalati tudásbázisok létrehozását.

o **Értékkrendi problémák:**

A fejlett, tudásalapú piacgazdaságokat jól meghatározható értékválasztás jellemzi: nagy hangsúlyt helyeznek az átláthatóságra, az együttműködési készségre, az önkifejezés képességére, a civil társadalom szerepére. Ez alapján társadalomtudományi kérdés, ezért az okok, illetve a változtatás lehetséges eszközeinek részletes tárgyalására nem is vállalkozunk,

de hangsúlyozzuk: az MGYOSZ véleménye szerint a gazdaság potenciális növekedését meghatározza, jelenleg gátolja, hogy a magyar társadalom értékrendje a versenytársainkétól és a kívánatostól eltérően sok ponton a gazdaságilag fejletlenebb országokra jellemző értékeket mutat. Ennek fontos eleme a bizalom, illetve annak hiánya, amely mind a gazdaság szereplői közötti együttműködési készséget, mind az állami intézményekkel szembeni magatartást (pl. adófizetési készség) meghatározza. E téren pedig az államnak is felelősége van: kiszámítható, átlátható környezetet hoz-e létre a gazdaság és a társadalom szereplői számára. A jogállamiság magas szintje a gazdasági szereplők közötti együttműködést a példamutatáson keresztül segíti.

Néhány olyan terület, ahol a fenntartható gazdasági növekedéshez ösztársadalmi szinten megjelenő értékrendi változást tartunk szükségesnek:

- A szabályozott verseny és az ésszerű jövedelmi különbségek elfogadása
- Nyitottság, más kultúrák ismerete és elfogadása
- Öngondoskodás szerepének erősödése
- Az állam korlátok közötti - de ott határozott - szerepvállalása a problémák megoldásában
- Átláthatóság, őszinteség és bizalom a személyes, az üzleti illetve az államapparátussal való kapcsolatokban
- A helyi, belföldi, régiós, EU-s termékek, üzleti partnerek elsőbbségének biztosítása (ebben a sorrendben)
- Jogkövető magatartás erősödése. A végrehajtó hatalom legyen határozott és gyors fellépésű a tisztességtelen, illetve törvénytelen üzleti magatartás ellen, miközben maga is jogkövető, és a törvények szellemiségével is összhangban jár el

Mint korábban is jeleztük, jól látható értékrendi változások nem valósíthatók meg egy-két választási ciklus alatt, valamint a szükséges eszköztár messze nem szűkíthető le a gazdaságpolitika lehetőségeire. Ezzel együtt sikeres ország nem létezik sikeres gazdaság nélkül, és a gazdaság hosszú távú sikereit a társadalom értékrendje és intézményi környezete alapjaiban befolyásolja.

II. Javasolt gazdaságpolitikai prioritások, eszközök:

1. Reális, több lehetőséget felvázoló, ágazati mélységű gazdasági jövőkép megfogalmazása

A magyar gazdaság szerkezetével kapcsolatban gyakran elhangzó tévhit, hogy a szolgáltatási szektor súlyának növekedése korlátozza a gazdasági növekedést. Ezzel szemben Magyarországon az elmúlt két évtizedben nem a szolgáltatások növekedése volt „túlzott”, sőt például az állami szolgáltatások kifejezetten modernizációra szorulnak. Az ipar egyébként igen jelentős és minőségi átalakulást hozó bővülése viszont szinte kizárólag a külföldi vállalatok betelepülése következtében jött létre. 2010-ben a magyar feldolgozó ipari termelés 56%-át, az exportnak pedig 74%-át külföldi tulajdonú vállalatok állították elő (2000-ben ez az arány még 43, illetve 64% volt). Részeseedésük a feldolgozóipari hozzáadott értékben 2000 és 2010 között 37%-ról 48%-ra emelkedett, és ennek is 183 db vállalat adja a 80%-át.

A modern gazdaságokban érvényét veszítette a „szolgáltatások” és az „ipar” szembeállítása: a kétféle tevékenység csak egymással szimbiózisban, egymást feltételezve tud hatékonyan működni. Fejlett ipari termék nem értékesíthető fejlett szolgáltatások nélkül (telekommunikációs és informatikai szolgáltatások, K+F, üzleti szolgáltatások, formatervezés, stb.), sőt maga a gyártási funkció is gyakran kiszervezett szolgáltatásként jelenik meg. A nagy „ipari” multinacionális vállalatok is jövedelmük egyre nagyobb részét szolgáltatásokból nyerik.

Nem szabad lebecsülni azokat a Magyarországon az elmúlt évtizedben megvalósított külföldi tőkeberuházásokat sem, amelyek kifejezetten a szolgáltató ágazatban magas hozzáadott értéket termelő vállalatokat hoztak létre (kutatás-fejlesztési, pénzügyi elemzési, ügyfélkapcsolati, üzleti és informatikai szolgáltatások, stb.). Az idetelepülő szolgáltató központok (shared service center) a legfejlettebb infokommunikációs technológiákat alkalmazva, jelentős mennyiségű jól-képzett munkaerőt foglalkoztatnak, a magyarországi átlagnál jóval magasabb kereset mellett, ami ellene hat a külföldi munkaerőpiac szívóhatásának, és hozzájárulhat a képzett fiatalok itthon-tartásához, valamint élénkíti az amúgy túlkapacitással sújtott irodapiacot.

A modern iparpolitika (szélesebb értelemben véve inkább ágazati gazdaságpolitika) nem a „fejlődőképes” ágazatok kijelölését, hanem a gazdaság keretrendszerének (oktatás, adórendszer, szabványok, szabályozások, stb.) olyan alakítását jelenti, amely a fejlődőképes ágazatok kibontakozását - a gazdaság egyéb szereplőinek aránytalan érdeksérelme nélkül – a leginkább segíti, azaz növeli annak a valószínűségét, hogy a növekedés, a kibontakozás hazánkban valósul meg a régiós versenyben.. Mindemelllett a mindenkori gazdaságpolitikának figyelembe kell vennie az elmúlt két évtizedben kialakult ágazati szerkezet potenciális lehetőségeit, jobban kihasználni a Magyarországra települt vállalatok által nyújtott piaci lehetőségeket.

Ezen célok elérését segíti:

- közérthető, reális célokon és előrejelzésen alapuló, politikai ambícióktól mentes nemzetgazdasági jövőkép megfogalmazása (alternatív forgatókönyvek formájában), különös figyelemmel a nemzetközileg versenyképes, hazai irányítású vállalatok súlyának megerősítésére.
- a gazdaság, az oktatási rendszer, és az államigazgatás szereplőivel ágazati útitervek (roadmap-ek) kidolgozása. Az alkalmazandó módszertan nem a „felülről” diktált tervezés, hanem a rendelkezésre álló előrejelzések és célkitűzések kumulációja („alulról” építkezés), amihez minden szereplő tud jó értelemben „igazodni”, azaz a saját stratégiáját úgy kialakítani, hogy a legvalószínűbben megvalósuló jövőképpel minél inkább összhangban legyen, és megteremthesse saját szervezetében a szükséges rugalmasságot a különböző forgatókönyvek közötti eltérések áthidalására.
- konzisztens, hosszú távon stabil jövőkép a külföldi tőke bevonásának szerepéről, a hazai gazdaságba való integrálásáról.
- kiszámítható hosszú- és középtávú gazdaságpolitikai irányok, eszközök, szabályrendszerek kijelölése, amelyhez a vállalatok alkalmazkodni tudnak a beruházási döntéseik meghozatalakor. Ad hoc intézkedésekre kizárólag a külső feltételek radikális változásakor kerülhet sor.
- Az adósság csökkentését szem előtt tartó szigorú fiskális politika, amely az implicit államadósságra, valamint az EU-statisztika szerinti költségvetési hiányba be nem számító tételekre is figyel. A fiskális politikával összhangban működő, kiszámítható, a mikrogazdaság realitásait is figyelembe vevő monetáris politika.
- A vállalatok, és ezen belül elsősorban a kis- és közepes vállalatok leginkább az árfolyam stabilitásában érdekeltek. A forint árfolyamának jelentős gyengülése nem az export volumenének növekedését gerjeszti, hiszen nem létezik olyan jelentős hazai árualap, illetve az eladható szolgáltatások kiaknázatlan köre, amely 10-15% gyengüléssel válna rentábilisan exportképpessé, miközben a devizaalapú vállalkozói hiteleken keresztül az építőipart és az ingatlanpiacot is sújtja, valamint az államadósság GDP-arányos rátáját is növeli.
- a közpénzből támogatott kutatás-fejlesztés-innováció intézményrendszerét és forrásait olyan módon kell újragondolni, hogy azok közvetlenül vagy közvetve a gazdasági fejlődés érdekeit szolgálják. Jelenleg nem ez a helyzet, amit az is bizonyít, hogy a nemzetközi felmérésekben a magyarországi termelési folyamatok és tevékenységek komplexitása és minősége tekintetében sokkal rosszabb a pozíciónk, mint a formálisan értelmezett innovációs teljesítményünk szempontjából (más szóval, a kutatási-fejlesztési-innovációs teljesítményünk hatása nem jelentkezik megfelelően a gazdaságban.)

2. 2014-20-as EU tervezési ciklus prioritásai:

A következő tervezési időszakban is az EU-támogatási alapokból származó összegek fogják a magyar gazdaságfejlesztés fő állami finanszírozási forrását jelenteni. A 7 év alatt várhatóan 7.300 milliárd forintnyi támogatás elosztása a különböző célterületek között döntően meghatározza a gazdaság fejlesztési irányait. Az MGYOSZ az EU következő költségvetési ciklusa kapcsán megfogalmazott hangsúlyáthelyezési céljaival összhangban javasolja, hogy a források jelentős részét olyan célokra fordítsuk, amelyek:

- a vállalatok hosszú távú versenyképességét javítják, és nem alkalmi, átmeneti segítséget nyújtanak
- a tevékenységekre rakódó terhek, költségek fenntartható csökkentését eredményezik (az infrastruktúra olcsóbbá tétele, az államigazgatás áramvonalasítása és az e-kormányzati szolgáltatások bővítése)
- a hazai tudásbázist érdemben bővítik

Ilyen célok elsősorban:

- az infrastruktúra szelektív modernizálása, használati költségeinek optimalizálása
- az oktatási rendszer bizonyos szegmenseinek radikális fejlesztése, különös tekintettel arra, hogy ez támogassa a fentebb részletezett, szükségesnek ítélt változásokat
- az olcsóbb és hatékonyabb államigazgatás kialakítása, amely a költségvetés túlterjeszkedését csökkenti

Emellett a források érdemi részét célszerű olyan célokra fordítani, amelyek elősegítik egy megerősödő, nemzetközileg versenyképes, hazai érdekeltségű közép- és nagyvállalati réteg kialakulását.

Az EU Kohéziós és Strukturális Alapjaiból származó támogatásokat az előttünk álló tervezési időszakban az erős növekedési potenciállal rendelkező, a világpiacon is helytállni tudó exportképes vállalatok támogatásának a szolgálatába kell állítani.

- szelektív, növekedésre képes vállalatok normatív támogatása. A KKV támogatási programok immár húsz éve kevésbé sikeresek, a túladóztatás egyfajta kompenzációjaként élük meg a szereplők: a kisvállalatok csak a közepes és nagyvállalkozásokkal együttműködve, ezekhez kapcsolódva (piaccal, technológiával, munkakultúrával, szakmai tudástárral) tudnak tartós növekedési és stabil piaci pozíciót szerezni. Ezért a fejlesztési, támogatási források egy részét nem közvetlenül a kkv-k-nak kell juttatni, hanem ezen szimbiózisok építésére-fejlesztésére kell fordítani,
- az (EU-s vagy hazai) közpénzekből elsősorban azokat a vállalatokat érdemes szelektíven (de lehetőség szerint egyben normatíván) támogatni, amelyek (tágabb értelemben) *exportálni* képesek (ide tartoznak a külföldiekre épülő idegenforgalmi szegmensek, az indirekten exportra kerülő beszállítói tevékenység, és az importot versenyképességével kiváltó belföldön értékesített termelés illetve szolgáltatás is). Ezen támogatások „növelik a tortát”. Azok a támogatások, amelyek egy-egy belföldi

piaci szegmensben nem minden versenyző számára érhetőek el automatikusan normatív alapon, a belföldi piacot torzítják, indokolatlan versenyelőnyöket teremtenek a támogatott vállalatok számára, és az ország számára semmilyen hosszú távú előnyt nem jelentenek. (Kivételt jelenthetnek ez alól olyan szegmensek, ahol belföldi szereplők - elsősorban kisvállalkozók - bizonyítottan hatékonyabban tudnak ellátni a jelenleg importból, vagy betelepült külföldi szereplők által kiszolgált területeket, és a belépési küszöb átlépésében segít a támogatás)

- fontos cél a vállalati együttműködések különböző formáinak megkedveltetése: közös beszerzési és értékesítési tevékenység támogatása, a kritikus üzemméret elérését célzó vállalati összeolvadások elősegítése, szoros partnerszövetségek („klaszterek”) tényleges (nem csak látszat-) működtetésének támogatása. A kormányzati szándék több ciklus óta adott, a számonkérhető, sikeres modellt nem sikerült még megtalálni.
- az innovatív start-up vállalatok támogatásának folytatása az EU-s forrásokból (pl. Jeremie, Magvető alapok), különös tekintettel:
 - a globális piacra való kilépés segítésére (hogyan a magyar ötletek itthon valósuljanak meg)
 - a gazdaságot mélységében (vertikális integráció) megmozgató cégek segítésére. (A gazdaság szempontjából a hazai termelést, gyártást, folyamatos továbbfejlesztést jelentő termékek és szolgáltatások kitalálásának finanszírozása minőségileg mást jelent, mint a külföldön hasznosításra kerülő alapkutatói eredmények finanszírozása)
- a beszállítók támogatásának folytatása, illetve kiterjesztése, különös tekintettel a magasabb hozzáadott értéket képviselő, tudás-intenzív tevékenységek arányának növelésére a beszállításokban (is),
- regionális terjeszkedés támogatása magyar brand-ek számára (különösen a V4-ek, a volt Jugoszlávia, valamint Románia és Bulgária területén),
- vállalkozási ismeretek személyre szabott tanácsadása (mentorálás, legjobb gyakorlatok megosztása). A vállalatok piaci alkalmazkodását és piaci pozícióinak erősítését nagyban korlátozza a szükséges technológiai és üzleti-pénzügyi kompetenciák hiánya, ezért a támogatás ezen a téren különösen fontos egy hatékony gazdaság létrehozása érdekében. E téren példa lehet a skót Scottish Enterprise, az ír Enterprise Ireland, vagy akár a brit UKTI, amelyek széleskörű szolgáltatásokat nyújtanak a vállalkozások számára az alábbiakban:
 - a vállalkozások innovációs, fejlesztési, befektetési és export-törekvéseivel, üzleti tervezésével, menedzsment építésével, vállalatszervezésével kapcsolatos képzés, üzleti tanácsadás finanszírozása, csoportosan vagy egyénileg.

- segítség az exportpiacok, a potenciális partnerek felkutatásában valamint a pályázati és a finanszírozási tevékenység terén, különös tekintettel a hazai beszállítási lehetőségek vonatkozásában.
- Nyilvános adatbázis létrehozása a magyar versenyszféra vállalatairól, tevékenységük, főbb termékeik, referenciáik, minőségbiztosítási rendszerük és egyéb fontosabb információk feltüntetésével. Erre „legjobb megoldásként” példa lehet a Czechinvest honlapja, amelyen több ezer cseh cég részletes adatai vannak feltüntetve, rugalmas, termékcsoport-szintű és regionális keresési rendszerrel, térképpel ellátva. Ez az adatbázis a külföldi cégek számára is hasznos partnerkeresési lehetőséget biztosít.

Szükségesnek látjuk az EU-források átláthatóbb felhasználását, ennek megfelelően mindenekelőtt:

- erősebb társadalmi ellenőrzést a támogatások odaítélésénél.
- átlátható és stabil intézményi háttér létrehozását a támogatások elosztásában.
- éveken áthúzódó, rendszeresen azonos tartalommal meghirdetett pályázatok kiírását.
- megfelelő felkészülési idő biztosítását a pályázatok benyújtására. Ne a beadás sorrendje, hanem a pályázatok minősége határozza meg a nyerteseket, ne jelentsen előnyt a kiírás tartalmának előzetes ismerete.

3. Külgazdasági stratégia

- a beszállítói kapcsolatok kialakulásának és továbbfejlődésének ösztönzése mind a hazai gyártóknál, szolgáltatóknál, mind vevőiknél, a multinacionális vállalatoknál, továbbá a hazai vállalatoknak a regionális és globális vérkeringésbe való integrálódásának segítése. A befektetési ügynökség pro-aktívabb működésének kialakítása.
- a szelektíven kiválasztott „stratégiai megállapodások” mellett valamennyi nagy magyarországi multinacionális vállalattal való szoros együttműködés, pragmatikus és számonkérhető megállapodásokkal záruló egyeztetések folytatása (lásd beszállítások). A stratégiai megállapodásokban konkrét akciótervre lebontani a multinacionális vállalatok hazai gazdaságba integráltságának növekedését, mérhető eredmények kitűzésével, tudomásul véve, hogy ezek meg nem valósulása a gazdaság dinamikája miatt ugyanakkor nem szankcionálható.
- a külföldi befektetők lendületének, bizalmának növelése, de nem kiemelt támogatásokkal és jogosultságokkal, hanem az országimázs javulásán és bizalmi vezetői kapcsolatokon keresztül.

- az EU intézményeivel és a partnerországokkal a gazdasági ésszerűség alapján álló kapcsolatok kialakítása. A politikailag kívánatos gazdasági kapcsolatok csak megfelelő árualap birtokában tölthetők meg tartalommal. Tudomásul kell vennünk, hogy Magyarország külkereskedelmi kapcsolataiban az Európán kívüli piacok fejlesztése fontos, de hosszabb távon is csak kiegészítő szerepük lehet. A rendszerváltás előtti „távoli” export jó része protekcionista környezetben, tisztán állami megállapodások keretein belül valósult meg, a rendszerváltás óta pedig Európa beszállítójává váltunk. Bármilyen érdemi elmozdulást az árualap megteremtése kell, hogy megelőzzön, ami évtizedes kifutású feladat.
- a magyar cégek gazdaság-diplomáciai támogatása, ezen belül kiemelten a hazai vállalatok beszállítói pozícióinak támogatása. A beszállítások ugyan kezdetben sokszor belföldi értékesítésnek minősülnek, közvetve exportnak is tekinthetők, és amennyiben a beszállító be tud kerülni a multinacionális vállalat globális beszerzési hálózatába (ami a kívánatos cél), akár tényleges exporttá is válhat.
- sikeres magyar belpiaci cégek regionális mini-multivá válásának promócionálása, segítség abban, hogy a 10 milliós helyett 20, 30 vagy 50 milliós piacon gondolkodjanak.

4. Adópolitika:

A globális és a regionális verseny olcsó és hatékony államot követel meg. Ennek nincs alternatívája, különösen, ha figyelembe vesszük, hogy államadósságunknak a versenytársaink szintjére való hosszú távú csökkentéséhez (azonos növekedést feltételezve, aminél ma rosszabb a helyzet), hozzájuk képest évente a GDP legalább 2%-ával többet (a GDP több mint 4%-át) kell adósságszolgálatra fordítanunk.

Elfogadva, hogy az újraelosztás kívánatos szintje - azaz, hogy mekkora részét költjük el a megtermelt javaknak közösen az állam centralizációján keresztül, és mekkora részét költhetik el a társadalom és a gazdaság szereplői saját belátásuk szerint - egy politikai és társadalmi döntés, az MGYOSZ véleménye szerint **az állami kiadások rátáját hosszabb távon a GDP 45%-a körüli szintjére kell csökkenteni.** Ez a folyamat már megkezdődött, a kiadási mutató a 2006-os 52%-os csúcstról 2012-re 48,6%-ra csökkent.

Fentiekből következhet, hogy a közszolgáltatásoknak csak egy mainál kisebb részét lehet „kötelező jelleggel” mindenki számára nyújtani, másrészt a munkaadóknak is tudomásul kell venniük a szociális transzferek szükségességét. Zéró bázison kell újragondolni, melyek azok az állami feladatok, amelyeket a GDP termelés mai szintjén megengedhetünk magunknak, és melyek azok a szolgáltatások, amelyeket az állampolgárok szabad döntésük alapján, jövedelmük terhére fogyasszanak. A munkaadóknak tudomásul kell venniük, hogy ha az állami feladatok egy része nem jár automatikusan és ingyenesen, és ezáltal csökkenhetnek a vállalkozások adóterhei, az így felszabaduló vállalati pénzügyi források érdemi részét a munkavállalóknak kell átengedni, hiszen a későbbiekben ezeket a szolgáltatásokat saját

erejükből kell megvásárolniuk. A rendszer hatékonyságának javulása az, ami a vállalatok versenyképességét érdemben javíthatja.

Az újraelosztás adott szintjét feltételezve **az adópolitikának** (adónemek aránya, progresszivitása) **elsősorban a beruházások, s ezzel a gazdasági növekedés (a kínálat) feltételeit kell javítania**, ami magával hozza a foglalkoztatás bővülését, és ezáltal áttételesen a háztartások fogyasztásának a növekedését. Növekedés nélkül nincs többlet-foglalkoztatás (igaz tény, hogy a növekedés sem eredményez automatikusan foglalkoztatás-bővülést, erre az ágazati politikának és az oktatáspolitikának kell figyelnie).

A munkát terhelő adók és járulékok (adóék) magas szintje Magyarországon rontja a versenyképességet, és különösen az alacsonyan képzetek közötti munkanélküliségre van rossz hatással. Amikor vállalkozások magas adóelvonásról panaszkodnak, ideértik a klasszikus adófajtákon túl a hatósági eljárások díját, az illetékeket, az engedélyeztetések kapcsán felmerülő hatósági költségeket, valamint az engedélyek megszerzéséhez szükséges külső szakértői költségeket is. Éppen ezért a vállalkozások adminisztratív terheinek csökkenése egyfajta szubjektív adócsökkentést jelent.

Bár elméletileg a vagyont terhelő adók súlyát logikus lenne növelni az állam bevételei között, ennek lehetőségét csökkenti, hogy a lakáscélú ingatlanállomány nemzetközileg kimagaslóan magas hányada a benne lakó emberek tulajdonában van, így ez a vagyontárgy cash-flow-t nem generál, és a háztartások költségvetésében jelenleg nincs megfelelő tartalék a piaci bérleti díjra.

A fogyasztást terhelő adók tovább nem növelhetők, mivel már a jelenlegi szintjük is a feketegazdaságot erősíti, illetve nagyértékű árucikkeknél a határok átjárhatósága miatt külföldre tereli a forgalmat.

Konkrét intézkedési javaslatok:

- TAO: a csökkentett, 10%-os társasági-adó mértéket csak a legkisebb (50? millió forint nyereség alatti) vállalatokra kellene korlátozni, a 19%-os kulcsot pedig olyan mértékben csökkenteni, hogy a kétfajta kulcs alá eső össz TAO bevétel ne csökkenjen, ezért a magasabb kulcsot kell úgy csökkenteni, hogy az ebből adódó bevételecsökkenés és az alacsonyabb kulcs nyereségkorlátjának leszállításából adódó bevétel-növekedés azonos mértékű legyen)
- a munkát terhelő adóék még mindig magas. Annak érdekében, hogy a foglalkoztatás költségei csökkenjenek a munkaadók számára, a versenyszektor versenyképessége szempontjából kedvezőbb a munkaadók által fizetett járulékok (azaz a teljes bérköltség) csökkentése, mint a munkavállalók adószintjének a mérséklése, csökkentése. Ez hozzájárulhatna a bérfizetések fehérítéséhez és a munkáltatók béremelési képességének és hajlandóságának növeléséhez is.

Mivel Magyarországon szinte minden adófajta kulcsa magasabb az Európai átlagnál, a munkaadók által fizetendő adóterhek mérséklésének forrása csak a költségvetési kiadások szintjének a csökkentése lehet.

5. Oktatás-képzés-foglalkoztatás

Az oktatás és képzés kérdései körül kialakult mai politikai „dilemma” arról szól, vajon az olcsó, „alulképzett”, gyorsan a piacra kerülő alig-szakmunkások vagy a jól képzett, nyelveket is beszélő, magasan kvalifikált, a gyakorlati képzésben felkészített, de felsőoktatási végzettséggel nem rendelkező munkavállalók jelentenek-e olyan munkaerőt, amely a vállalkozások igényeinek, a gazdasági hatékonyság feltételeinek leginkább megfelel. A felsőfokú képzettség széles bázisa és magas színvonala magával kellene, hogy húzza a „szakmunkások” kvalifikációját is: színvonalas mérnökember mellé jó színvonalon teljesíteni képes szakmunkások/felsőfokú szakképzettek kellene.

Az MGYOSZ ebben a mesterséges dilemmában azt az álláspontot képviseli, hogy:

- a gazdaságnak szüksége van magasan képzett, a fejlett technológiát, valamint a modern üzleti és vállalkozói ismereteket elsajátított *középfokú* szakemberekre és szakmunkásokra,
- emellett támogatni kell a középfokú végzettségű szakemberek továbblépését, felsőfokú végzettség megszerzését. Egy ilyen rugalmas képzési rendszer hozzájárulhat egyrészt a fiatalok munkanélküliségének csökkentéséhez, ugyanakkor a gazdaság munkaerő-igényeihez való alkalmazkodáshoz is. El kell jutnunk odáig, hogy egy ipari felsővezető önéletrajzában a legtermészetesebb legyen, hogy a műszaki diploma – vagy akár a doktorátus – megszerzése előtt szakképzett középfokú végzettségüként dolgozott néhány évet.
- Az oktatási rendszernek a mainál nagyobb figyelmet kell fordítania az alapkompenciák (mint például nyelvismeret, informatikai ismeretek, kommunikáció, önálló problémamegoldás, tanulás képessége, az élethosszig való tanulás igénye) fiatal korban történő megtanítására, mivel ezek nélkül újra termeljük a kevésbé hatékony, vagy éppen nem foglalkoztatható munkaerőt.
- A ma érettségiző fiatalok 40% felsőfokú képzést kíván szerezni. Ez az arány sokszínű, különböző kompetenciaszinteket nyújtó és karrierlehetőségekre felkészítő felsőoktatást tesz lehetővé és szükségessé. Mind a diákok, mind a munkaadók számára fontos, hogy ez a sokszínűség transzparenensen és minden érdekelt számára egyértelműen jelenjen meg úgy a felvételi rendszerben, mint a tananyagban és az oktatókkal szembeni elvárásokban, illetve a gyakorlati képzések módjában.
- a képzés és szakképzés tervezésekor figyelembe kell venni a piaci szereplők jövőbeni becsült munkaerő-igényét (szakképzés és felsőszintű képzések terén egyaránt), valamint a fiatalok elhelyezkedési lehetőségeit. Az ilyen előrejelzések pontosságát is nagyban javítja a gazdaság, a kormányzat és az oktatás szereplői által kidolgozott – több scenáriót megmutató - ágazati úttervek (roadmap-ek) rendszere.

- A jelenlegi duális szakképzés hiányosságait mielőbb fel kell számolni, ehhez az MGYOSZ hozzá tud járulni a bajor, osztrák és svájci tapasztalatokkal, részt vehet ezek adaptálásában a partnerszervezetek és a hazai vállalkozások bevonásával.
- A nyelvoktatás területén áttörésre van szükség, valamennyi iskolai szinten (az alapfokú oktatásban is). Minél szélesebb körben megfontolandó az egynyelvű (közvetítőnyelv nélküli), anyanyelvi tanárokkal történő nyelvoktatás bevezetése, célszerűen EU-források felhasználásával.
- A természettudományi tantárgyak oktatásában a világszínvonalú elitképzés tapasztalatait a legszélesebb körben fel kell használni. A matematika és fizikatanárok képzését, továbbképzését meg kell oldani, jövedelmüknek tükröznie kell, hogy hiányszakmáról beszélünk, és sokuknak alternatíva a jól fizető műszaki pálya a tanítás helyett.
- A gazdaság jelenlegi helyzete és a társadalom szerkezete szükségessé teszi a közfoglalkoztatás valamilyen formáját. Célzott támogatási programokkal inkább számosságában kisebb, de hosszú távon megoldást jelentő valós eredményeket kell felmutatni a reguláris munkavállalói létbe való átlépés területén. Az alap- és középfokú oktatás és a köré szervezett állami védőháló kell biztosítsa, hogy a lehető legkisebb mértékben termelődjön újra a potenciális hosszútávon közmunkát végzők köre

6. Energiapolitika:

Az elsőrangú infrastruktúra bátorítja a befektetőket. Magyarország energiarendszere a vállalkozások szemszögéből nézve biztonságában, rugalmasságában regionálisan jó minőségű. Ennek fenntartása és világszínvonalú fejlesztése elengedhetetlen, ebben az energiatermelők és a szolgáltatók motivációját fenn kell tartani.

A vállalkozások versenyképességéhez szükséges lenne a vállalkozói szféra és a magánfelhasználók közötti keresztfinanszírozás megszüntetése, mely ráadásul az utóbbi időszakban nőtt is. Ez különösen sújtja a kis- és középvállalkozásokat, hiszen ők nem igazán alkuképesek a szadpiaci áram és gázvásárlásban.

A magyar gazdaság fajlagos energiafelhasználása magas. Hatalmas lehetőségek rejlenek energiatakarékos megoldások alkalmazásában, mint például hőszigetelés, fűtési rendszerek, világítási rendszerek, gyártási folyamatok. Minden ilyen lépéssel csökken az ország energiafüggősége, a nagy tőkeigényű energiatermelő beruházások szükségessége, miközben nő a versenyképességünk. Az MGYOSZ javasolja, támogatja az EU források ilyen célokra történő rugalmas, könnyített elérhetőségének biztosítását.

7. Jogszabályi környezet és intézményi rendszer

A stabil jogszabályi környezet és intézményi rendszer létrehozása alapvető fontosságú a gazdasági növekedés, a vállalatok közép- és hosszú távú tervezése, megalapozott beruházási döntései szempontjából.

A stabil intézményi környezet megteremtése a következőket igényli:

- átláthatóság és kiszámíthatóság: tartózkodás a gazdaság működésébe való direkt állami beavatkozásoktól,
- az állami intézmények és szervezetek példaszerű és határidőre történő fizetési fegyelmének megteremtése,
- a jogszabályok és törvényi változtatások előkészítésének egyeztetési mechanizmusainak kibővítése a szakmák és az érdekképviseletek minden reprezentatív szereplőjének bevonásával,
- növelni kell az állami hatóságok szolgáltatói szemléletét, erősíteni a szabályozó, ellenőrző, fogyasztóvédelmi szempontokat. Meg kell teremteni a különböző hatóságok anonim rendszeres értékelését.
- az üzleti szférába kiszervezhető, kockázati szempontból megfelelő államigazgatási tevékenységek és folyamatok minél nagyobb része nyílt versenyben kerüljön kiszervezésre.
- Mint a fejlett demokráciákban általában, hazánkban is előnyös, ha a munka világában mindkét oldalon (munkaadók, munkavállalók) jól szervezett, a képviseltek valós érdekét szem előtt tartó, politikamentes képviselők vannak jelen. A munkaadói szervezetek szerepe a versenyszféra és a kormány, valamint a szakszervezetek (szintén a versenyszféra) közti folyamatos és érdemi párbeszéd befolyásolása. Ehhez a szövetség(ek) részéről megalapozott szakmai munkára, háttérintézetek véleményére, valamint a vállalkozások széles köréből begyűjtött minél részletesebb érvanyagra van szükség.

2014. február